ستراتیجییەتی ترسناکەکەی ئەمجارەی تورکیا ... شێرکۆ کرمانج

دەوڵەتی تورکیا بەحوکمی ئەوەی کە جێگرەوەی ئیمپراتۆریەتە پەلهاوێژەکەی عوسمانییەکانە، هاوکات، بەحوکمی ئەوەی کە بوونی کوردو کوردستان بە هەڕەشە لەسەر تورکو تورکیا دەبینێت، ئەوە بەردەوام لە هێرشو پەلکشانو شەڕدایە لەگەڵ هەر بوونێکی کوردستانیی "ئەگەر لەسەر مەریخیش بێت"، وەک تورکەکان دەڵێن. تورکەکان ئێستاش لە کابوسی سیڤەر ڕزگاریان نەبووەو ڕزگاریشیان نابێت تا ئەو ڕۆژەی دان بە فرەییو پێکەوژیانی گەلان لە تورکیاو لە دەرەوەی تورکیا نەنێن. لەگەڵ هاتنەسەر حوکمی ئیسلامییەکانی ئەکەپە بە سەرۆکایەتی رەجەب تەیب ئەردۆگان خەونی زیندوکردنەوەی ئیمپراتۆریەتی عوسمانیش زیندوکراوەتەوەو هەوڵی چڕدراوە بۆ دروستکردنەوەی. عوسمانییە نوێکان، لەسەرەتا دەیانەوێت بە داگیرکردنەوەی ئەو ناوچانە دەستپێبکەن کە تورکەکان وەک ناوچەکانی تورکیای "میساقی میللی" ناویان دەبەن. ئەوانەش ئەو ناوچانەن کە تورکەکان بە ناوچەی داگیرنەکراویان دادەنێن لەلایەن هاوپەیمانەکان لە شەڕی یەکەمی جیهانی چونکە پێش ئاگربەستی مودرەس لەژێر دەستی عوسمانییەکان بوون، کە تەواوی باشوری کوردستان (ویلایەتی موسڵ) و ڕۆژاڤای کوردستانو بەشێک لە پارێزگای حەلەبی سوری دەگرێتەوە. یەکێک لە هۆکارەکانی پشت لەشکرکێشییە بەردەوامەکانی تورکیا بۆ سەر هەرێمی کوردستانو ڕۆژاڤا ئەو تێگەیشتنە داگیرکارییو پەلەهاوێژییە.

سەرەڕای ئەوەی کە ستراتیجییەتی درێژمەودای تورکیا داگیرکردنی تەواوی رۆژاڤاو باشوری کوردستانە، بە پارێزگای کەرکوکیشەوە، کەچی ستراتیجییەتی نزیکمەودای لەم هێرشانەی ئەم دواییە دوو ئامانجی سەرەکییە: یەکەم، چاندنی تێرۆرستان لە قەندیل. دووەم، پچڕپچڕکردنی خاکی کوردستان.

چاندنی تێرۆرستان لە قەندیل

قەندیل ناوچەیەکی بەربڵاوی شاخاوی سەختە کە باشورو باکورو ڕۆژهەڵاتی کوردستان بەیەکەوە دەبەستێتەوە. مەبەست لە قەندیل لەم بابەتە تەنیا زنجیرە چیاکانی قەندیل نییە بەڵکو تەواوی ئەو ناوچە شاخاوییە سەختەیە کە لە ڕۆژهەڵاتی قەڵادزێوە دەستپێدەکات بە

دەوروبەری ڕەواندزو باڵەکایەتی تێپەڕدەبێت تا دەگاتە چیاکانی شیرینو گارەو سیپان لە نزیک ئامێدی. ئەم ناوچانە سەدان ساڵە دەستی حکومەتەکانی ناوەندی، نە عێراق نە تورکیا نە ئێرانی پێ ڕانەگەیشتووە. لە شەستەکانی سەدەی ڕابردووەوەش بوون بە شوێنی سەرەکی بنکەو بارەگای هێزە ئەپۆزسیۆنەکانی هەر چوار پارچەی کوردستان. لە سەرەتای نەوەدەکانیشەوە پەکەکە تادێیەک بە تەواوی کۆنترۆڵی ئەم ناوچانەی کردووەو بنکەو بارەگا سەرەکییەکانی خۆی لە دامەزراندووەو بە کاری حیزبیو سیاسیو پلانو ڕاهێنانی گەریلا بەکاریاندەنێت.

ساڵانێکە تورکیا لە هەوڵی دەرپەڕاندنی گەریلاو کۆنترۆڵکردنی ئەو ناوچانەیە، کە تا ئێستا سەرکەوتو نەبووە. لەدوای پەیدابوونی گروپە تێرۆرستیە ئیسلامییەکانی وەک قاعیدەو داعش، تورکیای لەدەرچەت، هیچ هێزو لایەنو دەوڵەتێک نیە، بە ئەمریکاشەوە، کە حەزبکات ئەو ناوچانە لە پەکەکە پاکبکرێنەوە چونکە هەموو لایەک پێیانوایە دەرپەڕاندنی پەکەکە لەو ناوچانە ئەگەری پڕکردنەوەیان لەلایەن گروپە تێرۆرستیەکان دەنێتەگۆڕێ.

تورکیا خۆیشی تا ئێستا هەمیشە کێشەی ئەوەی هەبووە کە ئەگەر ئەو ناوچانە کۆنترۆڵیش بکات لەوانەیە نەتوانێت پارێزگارییان لێبکات لەبەر نەبوونی جێگرەوە. بەڵام ماوەیەکە تورکیا کۆمەڵێک گروپی تێرۆرستی لە سوریا کۆمەکردوەو کردونی بەهێزی مورتەزیقە، بۆیە ئەگەری زۆرە ئەگەر تورکیا لە هێرشەکانی ئەمجارەی بۆ سەر ئەو ناوچانە سەرکەوتوبێت ئەوە بەو هێزە مورتەزیقانە پڕیانبکاتەوە کە لەلایەک ئاسایشی تورکیا بپارێزن لەلایەکی دیکە هەڕەشە لە ئاسایشی باشورو ڕۆژاڤای کوردستانو ئێران بکەن. لێرە کە دەڵێین ئاسایشی کوردستان مەبەستمان ئاسایشی خەڵکی کوردستانو خاکی کوردستانو تەواوی هێزو لایەنەکانی کوردستانە بەو لایەنانەشەوە کە لە تورکیاوە نزیکن، وەک پارتیو یەکگرتو.

پچڕپچڕکردنی خاکی کوردستان

دوای دروستبوونی کیانێکی کوردستانیی لە ڕۆژاڤای کوردستان، کە سەرەتا بە کانتۆنەکانی جەزیرەو کۆبانێو عەفرین ناسرابوونو دواتریش لەژێر ناوی بەڕێوەبەرایەتیی خۆسەری باکورو ڕۆژهەڵاتی سوریا ڕێکخران، تورکیا کۆمەڵێک ترسی ستراتیجی لێ نیشتوە:

یەکەم، دروستبوونی کوردستانێک کە لە خانەقینەوە جوگرافیاکەی درێژبێتەوە بۆ نزیک دەریای ناوەڕاست کە قوڵاییەکی ستراتیجی بە کوردستان دەدات. لێرە دەبێت ئەوە بڵێم کە ڕاستە ئەو کوردستانە بەو قوڵاییو جوگرافیایەوە هێشتا وەک دەوڵەتێک یان کیانێک

دروستنەبووە بەڵام ترسی تورکیا لە دروستبوونی ئەم کیانەیە. تورکیا ستراتیجیانە بیردەکاتەوەو هەنگاودەنێت، ئەو پێیوایە ئەو هەرێمەی ئێستا کە دەستکەمە کراوە مەرج نیە تا ئەزەل لە دەست دەستکەمەکراوەکان بمێنێتەوە. بێجگە لەمە، دیدو بیرکردنەوەی ستراتیجیانەی تورکیا بۆ کوردستانییەکی دەستکەمەکراو و یاخییەک وەک یەک وایە.

دووەم، لەبەر دیدە دوژمنکارییەکەی، تورکیا پێیوایە کە دروستبوونی کیانێکی کوردستانیی دەبێتە مایەی دابڕانی تورکیا لە دنیای عەرەبیو ئیسلامی، ئەمەش پێگەی ستراتیجی کوردستان هەم لە تورکیا هەم لە دنیای عەرەبی بۆ کوردستان زیاددەکات، کە تورکیای پێیناخۆشە.

سێیەم، هەڵکشانی کاریگەرییەکانی ئەم دوو ئەزمونەی باشورو ڕۆژاڤا بۆ سەر کوردستانیانی باکور، ترسێک کە تورکیا لە مێژە هەیەتیو دەگۆڕێتەوە بۆ ڕۆژگارەکانی پەیمانی سیڤەر.

بە شکستپێهێنانی هەردوو ئەزمونەکەی کوردستان، هەم ئەوەی باشور هەم ئەوەی ڕۆژاڤا، هاوکات بە ڕێگریکردن لە دروستبوونی کوردستانێکی درێژبووەوەو یەکگرتوو، یەکێک لە ستراتیجییە نزیکمەوداکانی تورکیا پچڕپچڕکردنی جوگرافیای کوردستانە ئەویش بە داگیرکردنی ناوچەی جیاجیا لەو درێژاییە جوگرافییەو پاککردنەوەی لە کوردو نیشتەجێکردنی عەرەبو تورکو تورکمانی مورتەزەقە لە شوێنەکانیان.

بۆ ئەم مەبەستە سەرەتا تورکیا بە داگیرکردنی جەرابلس هەردوو کانتۆنی جەزیرەو کۆبانەی لە کانتۆنی عەفرین دابڕی. دواتر بە داگیرکردنی عەفرین کوردستانی لە گەیشتن بە دەریای ناوەڕاستەو دروستکردنی دەروازەیەکی نەودەوڵەتی دوورخستەوە. ئینجا تورکیا بە پچڕاندنی، ناکاملیش بێت، کانتۆنی جەزیرەو کۆبانە ناوچەکانی سەرێ کانیو سەرێ سپی داگیرکرد. لە هەموو ناوچە داگیرکراوەکان بەچڕی لە هەوڵی پاکسازیی نەژادیەو بەتورککردنو بەعەرەبکردنی ناوچە کوردستانییەکانە.

لەم هێرشەی ئەمجارەی تورکیا، بێجگە لە پلانی چاندنی تێرۆرستان لە قەندیل، دەوڵەتی تورکیا مەبەستی داگیرکردنی قەزای ڕەبیعەو شەنگالە، بەتایبەتی چیای شەنگال. مەبەست لەمەش وەک هەوڵەکانی پێشوتری پچڕپچڕکردنی درێژبوونەوەی جوگرافیای کوردستانە.

گرنگی شەنگالو دەوروبەری لەوەدایە کە هەرێمی کوردستان به ناوچەکانی ژێر دەسەڵاتی بەڕێوە بەریی خۆسەری ڕۆژهەڵاتو باکوری سوریا دەبەستێتەوە. هاوسنووربوونی هەرێمی کوردستانو بەڕێوە بەریی خۆسەری، شەنگالو ڕەبیعەی کردۆتە دهروازهیهکی سەرەکی بۆ پهیوهندی

سیاسیو کۆمەڵایەتیو کەلتوریو بازرگانیو هاتوچۆ له نێوان هەرێمو بەڕێوەبەریی خۆسەری. بایەخی ئەم دەروازیە بۆ هەرێم بەرزتردەبێتەوە کاتێک دەبینرێت کە تورکیا لە دراوسێیەکی نەیار دەبێت بە دراوسێیەکی داگیرکەر.
داگیرکردنی شەنگال وادەکات کە تورکیا هەڕەشەکانی کردنەوەی دەروازەیەکی ڕاستەوخۆ بەڕووی عێراق جێبەجێ بکاتو گرنگی دەروازی ئیبراهیم خەلیل کەمبکاتەوەو پێگەی هەرێم لە ڕووی ستراتیجیەوە بێ بایەخ بکات.
هاوکات، ناوچەی شەنگال بەناوبانگە لە بەرهەمهێنانی گەنم و جۆ کە بایەخێکی گرنگی هەیە بۆ زامنکردنی ئاسایشی خۆراکی کوردستان بۆیە تورکیا دەیەوێت ئەو ناوچانە بخاتە ژێر دەستی خۆی.
لەبەر ڕۆشنایی ئەو شرۆڤەکاریانە دەتوانین بڵێین کە هەڕەشەکانی ئەمجارەی تورکیا بە بەراورد لەگەڵ هەڕەشەکانی پێشوتر ئەجگار ترسناکە چونکە مەبەست لێی چاندنی ڕەگوڕیشەی تێرۆریستە مورتەزەقەکانیەتی لە قەندیل، لەگەڵ، پچڕاندنی باشورو ڕۆژاڤای کوردستان. کوردستانیان لەم خەتەرە نەگەن هەر هەموویان، بە نەیارەکانو دەستەکانی تورکیا، پێکەوە لە مەنجەنیقی تورکدا دەسوتێنرێن.